

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	9 พ.ค. 2555	21	7703	5

รอยเรื่อง
เมืองล้านนา
ปีที่ ๑๔

วิถีชีวิตชาว “ไทลื้อ” สืบสองปันนา

เมื่อ

กล่าวถึงกลุ่มชนที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในดินแดนเอเชียอาคเนย์ ในจำนวนนั้นน่าจะมีชื่อของชนชาติ “ไต” หรือ “ไท” แม้จะยังไม่เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางมากนัก แต่นักวิชาการหลายสาขาก็มีความเห็นตรงกันว่า “ชนเผ่าไท” อยู่ในกลุ่มชนเผ่าดั้งเดิมยุคแรก ๆ ของโลก อาจจะเก่าแก่เสียยิ่งกว่าชาวจีนและชาวฮิบรูในอิสราเอลเสียอีก

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีระบุว่า ชาวไทลื้อ ดำรงความเป็นชนชาติมานานกว่า 2,000 ปี แต่อาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ของไทลื้อนั้นถูกสถาปนาขึ้นในช่วงเวลาก่อนหน้าอาณาจักรสุโขทัยไม่นานนัก

ปัจจัยสำคัญที่เกื้อหนุนความรุ่งเรืองของสิบสองปันนามาแต่อดีตกาลก็คือการเป็นดินแดนที่มีอากาศแบบป่าฝนเมืองร้อน มีอุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีเพียง 21 องศาเซลเซียส มีฝนตกชุกแต่ไม่มีน้ำแข็งหรือหิมะ จึงทำให้ดินไม่ไผ หญ้าเขียวชอุ่มตลอดปี เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์ มีความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งยังมีทัศนียภาพที่สวยงามแวดล้อมด้วยภูเขาและป่าไม้ทึบ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สิบสองปันนา

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	๙ พ.ค. 2555	21	7703	5

ได้ชื่อว่าเป็นอยู่ช้ำอู่น้ำของมณฑลยูนนาน เป็นอาณาจักรแห่งต้นไม้ และไข่มุกสีเขียวของจีนทำให้นักประวัติศาสตร์หลายท่านลงความเห็นด้วยปัจจัยเช่นนี้จึงทำให้ชาวไทลื้อสิบสองปันนาดำรงชนชาติสืบเนื่องมานานถึงพันกว่าปี

ความสำคัญของสิบสองปันนา ไม่ได้อยู่ที่เมืองขึ้นชื่อในเรื่องการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว ทว่าในอดีตจนถึงปัจจุบันเมืองแห่งนี้ยังเป็นถิ่นที่อยู่ดั้งเดิมของชาว “ไท” และหากกล่าวถึงชาวไทในสิบสองปันนาเป็นบรรพบุรุษแห่งรากเหง้าเผ่าพันธุ์ของ “คนไทย” ในปัจจุบันก็คงไม่ผิดนัก ขณะเดียวกันในสิบสองปันนาก็ยังมีพื้นที่ราบอันกว้างใหญ่ที่มีการทำเกษตรกรรมมา นับพันปี

จากประวัติศาสตร์ของจีนที่เกี่ยวข้องกับเมืองสิบสองปันนา หรือที่สมัยนั้นเรียกว่า “เซอหลี่” ได้บันทึกไว้ตอนหนึ่งว่า สิบสองปันนาเป็นดินแดนที่มีความเจริญทางด้านเกษตรกรรมมากที่สุด พวกเขารู้จักใช้แรงงานช้างในการไถและพรวนดิน มีระบบการชลประทานที่พร้อมบริบูรณ์เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว จึงไม่แปลกใจที่ไปสิบสองปันนาแล้วมองลงมาจากเครื่องบินจะเห็นที่ราบทุ่งนาเขียวขจี พื้นที่เกษตรกรรมที่ว่ากันว่าชาวจากที่นี่ใช้เลี้ยงผู้คนกว่าครึ่งในมณฑลยูนนาน

กสิ เชียงรุ่ง หรือ เชียงรุ้ง หรือ จิ่งหง ในภาษาจีน เป็นเมืองเอกของสิบสองปันนา มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน คำว่า “เชียงรุ่ง” หมายถึงนครแห่งรุ่งอรุณ ซึ่งตั้งขึ้นตามความหมายขณะที่บรรพบุรุษของชาวไทในสิบสองปันนาชื่อ “พญาอาลาโว” ซึ่งเป็นหัวหน้าได้นำลูกบ้าน 15 คน ไล่ตามกวางทองจนมาถึงดินแดนแห่งนี้ แล้วพบเห็นทำเลที่สวยงามจึงตัดสินใจตั้งหลักแหล่งขึ้น โดยได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 15

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	๒๙ พ.ค. 2555	21	7703	5

หมู่บ้าน เรียกว่า “อาลาวี” ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “เชียงรุ่ง” ซึ่งพญาอาลาวีได้ไล่ตามกวางทองมาถึงดินแดนแห่งนี้เป็นเวลารุ่งเช้าพอดี

สมัยต่อมาเมื่อมีการจัดการปกครอง “เมืองลือ” ขึ้นเป็นรูปเป็นร่างแล้ว ชาวไตลือที่อาศัยอยู่ในเมืองนี้ได้ทำการติดต่อกับราชวงศ์ถังของจีน แต่เนื่องจากการติดต่อกับชนชาวฮั่นมีความไม่สะดวกเพราะอยู่ห่างไกลกันมาก ประกอบพูดภาษากันไม่รู้เรื่อง ชาวไตในเมืองลือจึงหันมาติดต่อกับทางหนานเจา (เมืองน่านเจ้า) และ ต้าหลี่ (เมืองตาลีฟู) เพราะอยู่ใกล้และพูดคุยกันรู้เรื่อง

เมื่อถึงสมัยพญาเจิง ชาวไตแห่งเมืองลือ ประกาศไม่ขึ้นต่ออาณาจักรต้าหลี่และราชวงศ์ถังได้ของจีน ตลอดจนพม่าซึ่งก่อนหน้านี้เข้ามามีอิทธิพล

ทางการค้าเหนือเมืองลือ พญาเจิงได้ยกทัพไปตีเมืองต่างๆ ในเขตใกล้เคียงมาไว้ในอำนาจ รวมถึงล้านนา ลาว เชียงตุง สมัยนี้เองที่ได้มีการจัดตั้งเป็นอาณาจักรสิบสองปันนาขึ้น พญาเจิงได้สถาปนาตนเองขึ้นเป็นเจ้าแผ่นดินองค์แรก (พ.ศ.1703-1724) มีกษัตริย์ปกครองถึง 44 พระองค์ รวมระยะเวลาที่สิบสองปันนาปกครองในระบอบกษัตริย์ยาวนานถึงกว่า 800 ปี

แต่ภายหลังที่กองทัพปลดแอกประชาชนจีน ได้เคลื่อนเข้าไปในสิบสองปันนาในฐานะเป็นเขตปกครองตนเองชนชาติไตสิบสองปันนา สังกัดมณฑล

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	๒๙ พ.ค. 2555	21	7703	5

ยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน มีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า “Xishuang banna Dai Autonomous Prefecture” ยุติระบอบกษัตริย์แห่งอาณาจักรสิบสองปันนา เจ้าหม่อมคำลือ เชื่อพระวงศ์องค์สุดท้ายถูกลดฐานะเป็นแค่ประธานกรรมการประสานงานเขตปกครองตนเอง มีชื่อในภาษาจีนว่า “ดาวซือซิน”

ในสิบสองปันนามีประชากรทั้งหมดกว่า 7 แสนคน มีชนชาติ “ไต” หรือ “ไท” อาศัยอยู่ประมาณ 2 แสนคน ที่เหลือเป็นคนจีน ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 นับถือศาสนาพุทธ ความโดดเด่นของชาวไตลื้อในสิบสองปันนาคือการสร้างบ้านเรือนด้วยไม้ไผ่ยกเสาสูง ภายในบ้านจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือส่วนที่ใช้เป็นห้องนอนและส่วนที่ใช้รับแขก รอบๆ บ้านนิยมปลูกต้นผลหมากรากไม้เอาไว้

จะเข้าไปเมืองเชียงรุ่ง นับว่ามีความเจริญเป็นอย่างมาก อาคารพาณิชย์น้อยใหญ่ผุดขึ้นหลายแห่ง บริเวณในเมืองเป็นที่อยู่ของชาวจีนที่เข้ามาค้าขายสินค้า ถนนในเมืองมีเพียงรถยนต์ไม่กี่คันส่วนใหญ่ชาวจีนนิยมใช้รถจักรยานและมอเตอร์ไซด์ ริมทางเท้าจะเห็นหญิงสาวในชุดไทลื้อ นุ่งผ้าถุงยาวสวมเสื้อแขนกระบอกเอวลอยเดินสวนกับสาวชาวจีนในชุดกระโปรงสั้น สวมถุงน่องและรองเท้าล้นสูง การผสมผสานระหว่าง “ความใหม่” กับ “ความเก่า” นับเป็นเสน่ห์ของเมืองเชียงรุ่งที่ดำรงอยู่ได้อย่างกลมกลืน

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	๒๙ พ.ค. 2555	21	7703	5

ขณะที่หมู่บ้านต่างๆ รอบเมืองจะเป็นหมู่บ้านของชาวไทลื้อ ซึ่งมีวิถีชีวิตและบรรยากาศคล้ายคลึงกับชนบทในบ้านเรา การแต่งกายของชาวไทลื้อผู้ชายส่วนใหญ่จะใส่เสื้อผ่าอก แขนสั้นเอวลอย นุ่งกางเกงขาวยาวใช้ผ้าสีขาวหรือสีน้ำเงินพันรอบศีรษะ ส่วนหญิงชาวไทลื้อจะนิยมใส่เสื้อผ้าสีฉูดฉาด เช่น ขาว แดง น้ำเงิน เหลือง แบบรัดตัวแขนทรงกระบอก นุ่งซิ่นक्रमสั้น คาดเข็มขัดเงิน

เมื่อไปเยือนเมืองเชียงรุ่ง ต้องไม่พลาดที่จะไปเยี่ยมชมตลาดเช้าไถลื้อที่ตลาดกาหลัมป่า เมืองฮัม ซึ่งอยู่ห่างนอกเมืองเชียงรุ่งไปอีกประมาณ 45 กม. ที่นี่มีสินค้าพื้นเมืองหลากหลายชนิดวางขาย ได้แก่ ผ้าซิ่นไถลื้อ ผ้าทอ ผสมปนเปกับอาหารพื้นเมืองจำพวก ผัก ผลไม้ ของป่า ยาสมุนไพร สีสันของตลาดเช้ากาหลัมป่าอยู่กับการแต่งกายของแม่ค้าชาวไถลื้อ นุ่งผ้าซิ่น โปกหัวด้วยผ้าหลากสี ส่วนภาษาที่พูดคล้ายกับภาษาคำเมืองของล้านนา แต่ว่าสำเนียงอาจเพี้ยนออกไปทางภาษาชาวยอง

การแวะเวียนไปเยี่ยมพี่น้องที่บ้านเมืองฮัม ทำให้เราได้พบพี่ชายพี่สาวชาวไทลื้อหลายคน ที่ออกปากเชื้อเชิญให้ไปเที่ยวบ้าน เมื่อรู้ว่าเราเป็นคนไทยมาจากประเทศไทย น้ำใจไมตรีเช่นนี้แม้จะหาแทบไม่ได้ในสังคมเมืองกรุง แต่ยังพบได้ในสังคม “ไท” แท้ที่สงงามอย่างสิบสองปันนา

การดำรงอยู่ของกลุ่มชนชาว “ไท” ในท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมของชนชาวจีนในเมืองสิบสองปันนาที่ผสมผสานปนเปกับวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม จะคงเหลืออยู่ต่อไปอีกนานแค่ไหน ในเมื่อสิบสองปันนาเคยเป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ของชาวไทลื้อ แต่วันนี้พวกเขาเป็นเพียงชนชาติส่วนน้อยในจีนและบ้างก็เป็นผู้พลัดถิ่นในดินแดนไทยและพม่า

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th